

Stats-Utskottets Utlåtanden, N:o 23, angående beräkningen af Statsverkets inkomster; och

N:o 24, i anledning af väckt motion, angående utgörande antingen in natura eller efter markegångspris af den spannmål, som blifvit anslagen till de svagare rotarne vid Westmanlands regemente;

Andra Kammarens Femte Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 1 (i samlingen N:o 2), i anledning af väckta motioner angående ändringar i Kongl. Maj:ts nådiga Jagtstadga af den 21 Oktober 1864 med afseende å jagt efter elg;

N:o 2 (i samlingen N:o 3), i anledning af väckt motion om ändring i Kongl. Maj:ts nådiga Fiskeristadga af den 29 Juni 1852; och

N:o 3 (i samlingen N:o 4), i anledning af väckt motion om ett lotsfartygs förläggande under Skagen.

§ 9.

Protokollsutdrag för detta sammanträde justerades.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

In fidem

H. Husberg.

Onsdagen den 24 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Protokollet för den 17 Februari justerades.

§ 2.

Upplästes nedanintagna tvänne, till Kammaren inkomna protokoll:

År 1869 den 20 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Företvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatfiskalen *Nils August Fröman*. med 46 röster; och Herr Revisionssekreteraren *Claes Albert Lindhagen* 2 " till följd hvaraf Advokatfiskalen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

Som ofvan.

J. W. Sprengtporten.

Ander^s Ericsson.

Frans Schartau.

B. W. Hessle.

År 1869 den 20 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Revisionssekreteraren *Claes Albert Lindhagen* . . . med 48 röster.
till följd hvaraf Revisionssekreteraren Lindhagen blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans suppleant utsedd.

Som ofvan.

J. W. Sprengtporten.
Anders Ericsson.

Frans Schartau.
B. W. Hessel.

Dessa protokoll lades till handlingarne; hvarjemte beslöts, att deras innehåll skulle meddelas Riksdagens Kanslideputerade för uppsättande af förslag dels till förordnanden för de valde, dels jemväl till underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående de anställda valen.

§ 3.

Föredrogs Herr *Hiertas* motion, N:o 344, om ändring i 59 § Riksdagsordningen.

Ordet begärdes af

Herr *Dahm*: Då Herr *Hiertas* förslag afser en genomgripande förändring af Första Kammarens ställning inom Representationen, anser jag mig skyldig, att vid remissen deraf göra några anmärkningar emot det samma.

Vid den granskning, som föregick antagandet af den nya Riksdagsordningen, undgingo icke bestämmelserna rörande Kamrarnes inbördes ställning de granskandes uppmärksamhet, och man beslöt då att i detta afseende bygga på fullkomligt inhemsk grund, icke endast derföre att denna grund var gammal och pröfvad, utan hufvudsakligen derföre att den var god och i motsats mot de flesta främmande författningar stadgade jemnlighet Kamrarne emellan och derigenom gjorde möjligt att bevara deras frihet och deras broderlighet.

De fordna Stånden voro, som vi veta, jemnliska d. v. s. likberättigade och skulle efter regel fatta beslut liktidigt; men man sporde icke så sällan, att vissa Stånd kämpade om att tidigt fatta beslut, hvarom man sedan genom protokollutdrag meddelade Medstånden underrättelse, för att imponera som man trodde. Mången tordé erinra sig, att dessa meddelanden ofta emottogos med blandade känslor. Någon gång sökte man äfven genom långa onödiga diskussioner draga ut på tiden och komma i elterhand, och fattade sedan beslut tvärt emot den åsigt om det rätta och nyttiga, som

under öfverläggningen visat sig vara majoritetens — för att icke blifva ensam om sin mening. Dessa tilldragelser bilda icke den fordna representationens glanspunkter, men de ådagalägga tydligt, jemte åtskilligt annat, äfven det, att erfarenheten lärt de gamla pröfvade riksdagsmännen, att det icke var likgiltigt, i hvilken tidsföljd Stånden fattade sina beslut. Detta kan icke hafva undgått den erfarne motionären, men han anser oss ändå efter främmande mönster böra göra det till regel, som under den gamla regimen genom särskilda tillställningar och för vissa ändamåls ernående var ett undantag. Andra Kammaren skulle alltid genom att först fatta beslut ega den fördel, som de gamla Stånden trodde sig vinna genom att fatta beslut före sina medbröder, och Första Kammaren skulle alltid intaga deras ställning, som bemödade sig att komma i efterhand; men Första Kammaren skulle derjemte vara ålagdt att framträda som tuktomästare och granskare af Andra Kammarens beslut. Den vore derigenom icke längre en likberättigad Kammare, utan en högre stående, ett öfverhus. Jemnligheten vore borta, och jag fruktar att med jemnligheten äfven broderligheten skulle fara. Det är mig icke obekant, att öfverhusens, senaternas, pärskamrarnes, herrehusens, och hvad allt de heta, ställning utrikes är ungefär sådan, men deras likhet med vår Första Kammare är i allmänhet ringa. Deras medlemmar hafva på de flesta ställen erhållit sitt mandat genom börd, embetsställning eller regentens utnämningsrätt, och institutionen har således antingen uppvuxit helt och hållet ur aristokratisk grund eller åtminstone under inflytande af aristokratiska reminiscenser och är, om man afkläder densamma några bländande fraser, till sin grundtanke ingenting annat än rätt och slätt ett aristokratiens bemödande att utöfva förmynderskap öfver den enligt aristokratiens mening *alltid* onyndiga demokratiska folkrepresentationen. Öfverhusens dagar torde derföre vara räknade. Demokratien har ännu ej hunnit spränga dem; men att de på många ställen äro underminerade och stå på en skälfvande mark bevisas deraf, att deras betydelse redan är ringa, deras anseende hos folket ringa, och att de till följd deraf ej längre förmå utöfva den kontroll öfver eller utveckla den motståndskraft emot demokratiens anspråk, som väl skulle vara deras bestämmelse. Må man blott betrakta England, der underhuset helt och hållet tagit öfverhuset på hornen. Men vår Första Kammare är icke en sådan vacklande aristokratisk institution. Den hvilat på en minst lika bred demokratisk grund som denna Kammare. Enligt min mening står vår författning med sina två likberättigade och liktidigt beslutande Kamrar i liberal politisk utveckling ett steg högre än de, som stadga öfverhus, och det skulle icke vara ett steg framåt utan ett steg tillbaka att genom påklistring af några utifrån länta slitna lappar gifva dem ett mera hvardagligt utseende, emedan man på samma gång rubbade deras jemnvigt.

Det kan icke bestridas, att läran om den successiva behandlingen af riksdagsfrågor och påståendet, att detta medför den fördel, att de inkast som göras emot eller de skäl, som andragas för ett förslag i den först beslutande Kammaren, kunna tillgodogöras i den sednare beslutande, ser ut som en solklar lysande sanning. Men det händer stundom dessa s. k. lysande solklara sanningar, att de, liksom den bländande vädersolen, som försvinner så snart den verkliga solen upplyst de dunster, hvarigenom den uppkommit, visa sig icke uthärda den belysning, som faller på dem vid

praktiken. Låt oss därför se till, huru förslaget, sådant det föreligger, skulle taga sig ut vid tillämpningen. Första Kammaren skulle enligt det samma grundligt pröfva icke endast Andra Kammarens beslut, utan äfven tillgodogöra sig dess utredningar och motiver, det vill säga studera våra protokoll. Kan tiden tillåta detta? Vi veta alla, att riksdagen de sista veckorna af sin sammanvaro arbetar snart sagdt natt och dag, att talmansklubban präglar beslut med mer och mindre hastiga slag, och att vi alldeles icke spara på orden. Om än våra notarier anteckna aldrig så flitigt, om vi sjelfva justera än så rastlöst och pressarne trycka med all möjlig skyndsamhet, så upptager detta ändå icke så ringa tid. Huru mycken tid återstår väl då för Första Kammarens grundliga granskning, för att ej tala om remisser och återremisser? Och de frågor, som handläggas under riksdagens sista dagar — när skola väl de pröfvas? Är därför motionärens förslag möjligt att tillämpa, så måste man dock medgifva, att det står på möjlighetens allra yttersta gräns.

Jag vill ytterligare fatta frågan praktiskt och spörja, om samhället löper någon fara derigenom, att besluten fattas samtidigt och utan att Första Kammaren får kännedom om Andra Kammarens utredningar. Behöfva vi väl frukta, att vår betänksamma Första Kammare, hänförd af dagens munväder, lemnar sitt bifall till några egendomliga, oförvägna förslag, därför att hon saknar kännedom om Andra Kammarens konservativa inkast deremot? Och de förslag, hvilka af Första Kammaren förkastas, därför att Kammaren ej kunnat tillgodogöra sig Andra Kammarens utredning deraf och skäl därför, äro väl högst sällan af den beskaffenhet, att samhället tager någon skada deraf att de hvila några månader, under hvilken tid Första Kammarens ledamöter troligen ej underlåta att, om saken är vigtig, taga kännedom om Andra Kammarens öfvertygande bevisning.

Verkställigheten är således tvifvelaktig och vinsten klen.

Motionären har väl föreslagit att upphöja Första Kammaren till ett öfverhus, men icke föreslagit att för öfrigt förändra dess ställning till Riksdagen eller tillerkänna den sådana kvalifikationer, som tillhöra utländska öfverhus. Vårt blifvande öfverhus skulle således väl hafva rätt att afslå, men detta dess afslag skulle i många fall vara underkastadt den omröstning, som föreskrives i 65 § af Riksdags-ordningen, der den numeriskt öfverlägsna Andra Kammaren alltid kunde öfverrösta sitt öfverhus, och dermed hade vi den vidunderligheten inne i vår författning, att den lägre instansen, som fått sitt beslut kasseradt af den högre, kunde laglikmätigt åter i sin ordning kassera kasseringen, hvilket är orimligt.

Att af tvänne likställda kamrar den ena tillfälligtvis kan öfverrösta den andra är rimligt och går rätt bra för sig; men att den genom lag öfverordnade skulle kunna öfverröstas af den underordnade är minst sagdt en politisk ironi.

Enligt motionen skulle alla de frågor, som falla i Andra Kammaren, aldrig föredragas i Första Kammaren. Denna vår Kammare skulle således få betydligt större besvär än Med-kammaren. Detta straffarbete vore ock måhända rättvist oss ädömdt, alldenstund Andra Kammaren är i motionsväg 6 à 7 gånger så produktiv som den första. Men kan det vara nyttigt, att en mängd förslag sålunda undgå Första Kammarens be-

handling? Vi få ej förbise den möjligheten, att en eller annan i Andra Kammaren fallen fråga skulle kunnat gillas i Första Kammaren, om den fått komma dit, och det på sådana grunder, om dessa af diskussionen framkallats, att de föranledt frågans snara upptagande af Riksdagen. Det är stundom lika illa, att ett godt förslag faller af bristande belysning och utredning, som att ett omoget antages af samma orsak.

Inom denna Kammare har ofta yrkats, att man vid en frågas afgörande ej skall göra afseende på Första Kammarens beslut, utan endast följa sin egen öfvertygelse och insigt om det rätta och nyttiga — och detta är rätt. Det är rätt att Kammaren är ömtålig om sin frihet och sitt oberoende. Men vi böra unna Första Kammaren att vara lika ömtålig om sin frihet; ty det är ädlaste liberalism att vara lika angelägen om andras frihet som sin egen. Det är derföre icke frisinnadt att rubba jemnligheten, och det är äfven oklokt, ty man rubbar derigenom broderligheten och sämjan. Det tillhör nemligen den menckliga svagheten, att man godmodigt fördrager en till och med temligen hårdhänt knuff af en jemnlige, men knappt en fjäderlätt beröring än mindre en påtryckning af en öfverman. Jag anser derföre klokast att bevara vår grundlags hufvudprincip och låta Kamrarne vara likställiga och jemnliga. Må vi akta oss att styta upp vår Första Kammare till ett öfverhus, till en andra instans. Samhället har behof af att alla dess institutioner stå fast och stadigt, så länge de äro behöfliga; men jag har ännu icke märkt, att någon kommit att stå stadigare och fastare derigenom, att han ställts upp på höga styltor.

Jag rekommenderar motionen till afslag i Utskottet och anhåller att dessa mina anmärkningar må få åtfölja den.

Herr Staaff: Som Herr Dahm redan yttrat sig i saken, och jag hufvudsakligen delar de af honom framlagda åsichter, ser jag mig i tillfälle att vid behandlingen af den fråga, som i följd af Herr Hiertas motion nu föreligger, fatta mig kort.

Denna motion, om den än icke afser sådant, kommer dock att medföra den ovilkorliga följd, att rubba den våra Kamrars inbördes jemnlighet, som, efter min åsigt, utgör en af de icke endast vackraste, utan jemväl vår jemna och säkra utveckling mest betryggande grunddrag. Om nemligen hvardera Kammaren icke får, fritt och utan i grundlagen anordnad påtryckning från den andra, utöfva sin pröfningsrätt, så kränkes deraf i mer eller mindre mån dess sjelfständighet och i och med detsamma lider jemväl ärendenas behandling i den af påtryckningen tyngda Kammaren. Motionen skulle sålunda utgöra det första steget att närma sig enkammarsystemet, hvilket närmande för det nu närvarande jag för min del icke kan aunat än anse skadligt; och då man nu en gång antagit tvänne Kammare representerande: den Andra, det framåtgående och reformerande elementet, och den Första det mera återhållande elementet, så är det ju uppenbart, att hvarje steg, som på ett eller annat sätt skulle minska Första Kammarens återhållande kraft, undergräfvat grunden för vår konstitutionela samhällsordning, sådan den nu finnes utvecklad och stadgad. Härfürutan läser det väl också ligga i öppen dag, att den Första Kammaren måste i en frågas behandling röra sig mera fritt, då den får

betrakta frågan i och för sig sjelf allena och utan all inverkan af sådana Medkammarens åsichter, som redan gifvit sig uttryck i form af ett lagligen tillkommet beslut. Lägg nu härtill att, på sätt den siste talaren också utredt, det föreslagna stadgandet skulle, särdeles mot Riksdagens slut, medelst tidsutdrägt i följd af dels väntningstid och dels återremisser, verka menligt, så tror jag att hvarken utur konstitutionel eller praktisk synpunkt något skäl förefinnes till antagande af motionen. Detta allt i fråga om motionens beskaffenhet i och för sig. Jag vill nu endast tillägga några ord om ett af de i motionen åberopade grundskäl, eller det som skulle man genom den föreslagna förändringen närma sig hvad förhållandet är i främmande stater. Jag eger visserligen ingen så omfattande och grundlig kännedom om främmande länders konstitutionela förhållanden, att jag härom kan ingå i någon grundligare undersökning. Något af de allmänna dragen känner jag dock, och i sådant hänseende ber jag i hänsigt till ärenden motsvariga dem som af våra ständiga Utskott behandlas — och endast om sådana hvälfver sig Herr Hiertas motion, ty för de öfriga förefinnes redan hos oss den successiva behandlingen — få vördsamligen erinra, att till exempel inom Danmark och Preussen det är endast den så kallade budgeten, som först skall afgöras af den andra Kammaren, att i Danmark Konungen eger att aflemna sina propositioner och lagförslag i öfriga hänseenden till hvilkendera Kammaren han vill, att i England propositioner om lagar, de der af Regenten sjelf afgifvas, skola först aflemnas till Öfverhuset, samt att i Amerika, enligt hvad ett telegram i gårdagens tidningar utvisar, den viktiga lagen om negrernas rösträtt afgjorts först hos den första Kammaren eller Senaten, hvilken Kammare, liksom vår Första Kammare är folkvald, då deremot de första Kamrarne i de Europeiska länderna i allmänhet äro tillsatta på ett helt annorlunda och ingalunda folkligt sätt; hvarförutan slutligen jag ber att få påminna, att öfverallt annorstädes, der ärendenas successiva behandling, på sätt motionären erinrat, är antagen, någon gemensam behandling från Kamrarnes sida i hänsigt till ärendenas beredning icke förefinnes förmedelst gemensamma Utskott, motsvarande våra så kallade ständiga Utskott, utan att det successiva afgörandet deremot föregås af en primär ärendenas beredning inom af hvarje Kammare tillsatta enskilda komitéer, i följd hvaraf det för mig synes hafva varit naturligare, om motionären börjat sitt försök att rubba vår grundlag uti uppgifna hänseendet med ett anfall, afseende ingalunda den förändrade ordning, hvar efter ärendena skulle afgöras, utan tvärtom undanröjdandet af de ständiga Utskotten.

Att detta mitt yttrande torde få åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet är hvad jag slutligen anhåller.

Herr Treffenberg: Äfven jag delar de föregående talarnes åsichter i ämnet och lofvar, liksom den siste talaren, att fatta mig, åtminstone i eget tycke, kort i min framställning. Afsigten med mitt uppträdande är att med några ord belysa motionärens argumentation, hvilken synes mig förete åtskilliga egendomligheter. Ut i de ord, hvarmed han inledde föreliggande ändringsförslag, erinrade han om, att den man, som allmänt antages för att vara vår nuvarande Riksdags-ordnings författare, yttrat, att

detta, liksom hvarje annat menskligt verk tarfvade utveckling och fullkomning. Detta är saunt; men huruvida Riksdags-ordningens författare dervid tänkt sig, att de blifvande förbättringarne af densamma borde gå i den riktning denna motion afser, torde vara tvifvel underkastadt. Man behöfver härvid endast erinra sig Hans Excellens Justitie-statsministern De Geers yttrande till Ridderskapet och Adelns protokoll, då han till besvarande upptog åtskilliga anmärkningar, som blifvit framställda mot representationsförslaget såväl inom Ridderskapet och Adeln som inom Konstitutions-Utskottet. Herr Hierta anmärker i motionen, att stadgandet i nu gällande Riksdags-ordning om ärendenas, såvidt möjligt, samtida föredragning inom båda Kamrarne "tydiligen härledt sig från en genomgående tanke hos denna grundlags författare, att, vid öfvergången från den gamla representationen till den nuvarande, i sjelfva formen eller ordningen för ärendenas afgörande så litet som möjligt afvika från den gamla Riksdags-ordningens föreskrifter". Det är märkvärdigt, att Hans Excellens Justitie-statsministern icke vill vidkännas en sådan tanke; han angifver tvärtom syftemålet med den samtida föredragningen sålunda: "Föreskriften om ärendenas företagande samtidigt i båda Kamrarne sammanhänger med bibehållandet af fasta, från båda Kamrarne utsedda Utskott, som ega föreslå jemkning af olika beslut. Härigenom synes faran för förhastade beslut synnerligen starkt motverkad. Kammaren sättes nemligen derigenom i tillfälle att omgöra det förkastade, hvilket icke blefve fallet, om en Kammare, stödjande sig på den andras föregående bifall, med densamma sig förenade". Konstitutions-Utskottet från 1863 års riksdag, hvilket betraktar saken från en annan sida, yttrar angående ändamålet med föredragningssättet följande: "Båda Kamrarne hafva i det nu afåtna förslaget blifvit hvarandra fullt sidoordnade, i öfverensstämmelse hvarmed ock blifvit stadgadt, att ärendena borde, såvidt ske kunde, föredragas samtidigt i båda, i stället att, enligt de förra förslagen, vissa frågor skulle föredragas först i den ena Kammaren och vissa i den andra, hvarigenom den ena Kammaren tillerkändes en slags pröfningsrätt af den andras beslut, hvilket kunnat inverka störande på det goda förståndet dem emellan".

Den förändring motionären föreslår — hvilken förändring, inom parentes sagdt, ett af våra större politiska dagblad inför sina Svenska läsare betecknat såsom en *liten jemkning*, om hvilken de begge Kamrarne lätt nog torde kunna förena sig, men som samma tidning, då den vänder sig till utlandet, benämnt *une modification importante* — denna förändring innefattar ett så uppenbart angrepp mot de grundfästen, på hvilka den nya byggnaden hvilar, att jag måste på det bestämdaste motsätta mig densamma.

Herr Hierta har för sitt förslag endast framlagt tvänne skäl, af hvilka det ena angifves sålunda: "Om en representations fördelning i tvänne genom olika valsätt tillkomna och karaktersskilda kamrar kan hafva en förnuftig grund, så måste denna ligga i syftemålet att derigenom åstadkomma det bästa möjliga uttryck på lagstiftningens väg af den allmänna viljan, pröfvad genom flersidig och mogen öfverläggning; för vinnande af hvilket ändamål den naturliga ordningen synes vara, att den afdelningen,
som

som mera omedelbart utgår från det stora flertalet af nationen och utgör den närmaste organen för frambärandet af dess önsknings och behof samt följaktligen representerar de mera rörliga elementerna inom statslifvet, bör ega tillfälle att i första hand fatta sina beslut." Häremot vill jag blott invända, att, om ändamålet med ärendenas successiva behandling är att derigenom den bästa möjliga utredning skall tillgodokomma hvarje fråga, och om vidare det måste antagas, att, såsom jemväl grundlagens författare tänkt sig förhållandet, den högre bildningen och mera omfattande erfarenheten i politiska frågor företrädesvis är att söka inom den Första Kammaren, såsom helhet betraktad, så skulle väl snarare den naturliga ordningen vara den, att den föregående utredningen af hvarje fråga borde tillkomma Första Kammaren, emedan sålunda denna utredning och derpå grundade beslut kunde innehålla en måhända ofta välbehöflig vägledning för frågans efterföljande behandling inom de mera "rörliga elementernas" Kammare.

Det andra af Herr Hierta åberopade skälet för sitt förslag är förhållandet inom andra stater. Det är dock klart, att blotta tillvaron af en institution i ett annat land ingenting bevisar, så vida man icke tillika lyckas ådagalägga, att några verkliga fördelar äro med densamma förenade; och icke ens tillstymmelse till sådan bevisning finnes i motionen. Möjligt är visserligen, att Herr Hierta kan hafva andra och kraftigare skäl för sitt förslag, måhända hemtade ur öfvertygelsen om enkammersystemets företräde framför tvåkammersystemet; men, i det skick frågan nu befinner sig, saknar hvarje undersökning om eller jemförelse emellan det ena eller andra systemets fördelar sitt berättigande. Jag nekar icke, att en successiv föredragning af ärendena kunde innebära fördelar, och kanske hade man träffat det rätta, om man åt talmanskonferensen öfverlemnat att öfverenskomma om ordningen för ärendenas föredragning allt efter dessas olika natur inom Kamrarna, men jag förnekar bestämdt, att någon förstfödslorätt i detta fall bör tillerkännas Andra Kammaren, ty jag är rädd för och måste därför afböja hvarje förändring, som är egnad att försvaga Första Kammarens vikt och dess inflytande så väl på ärendenas gång som på det allmänna tänkesättet i landet. I alla händelser anser jag, innan man vunnit säkrare erfarenhet om det sätt, hvarpå den nya representationen arbetar, det vara för tidigt att vidtaga en förändring i vår Riksdags-ordning af så genomgripande natur som den af Herr Hierta föreslagna.

Jag anhåller slutligen, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet.

Herr Friherre Gripenstedt: Jag betviflar visserligen icke, att Konstitutions-Utskottet kommer att egna en sorgfällig pröfning åt denna motion, hvars vikt jag anser vara vida större, än af motionären blifvit angifvet eller vid första påseendet kan synas; men jag har en särskild anledning till den önskan att med några få ord få beledsaga remissen af motionen till Utskottet.

Motionären har nemligen antagit såsom alldeles gifvet, att det nuvarande stadgandet om ärendenas, så vidt möjligt, samtida föredragning inom de båda Kamrarna skulle vara en följd af en genomgående tanke

hos den gällande Riksdags-ordningens författare, att, vid öfvergången till det nya statsskicket, så litet som möjligt afvika från den gamla Riksdags-ordningens föreskrifter. Jag är visserligen icke det nya grundlagsförslagens författare, men jag har dock tagit så mycken del i dess tillkomst, att jag anser mig berättigad förklara, att det af motionären uppgifna skälet till omförmälda stadgande om ärendenas samtida företagande icke är det rigtiga, eller åtminstone icke på långt när det väsendtligaste. Genom det yttrande af Hans Excellens Justitie-statsministern, hvilket den siste talar-
 ren uppläst, är redan ådagalagdt, att detta stadgande står i nära nog ovilkorligt sammanhang med ärendenas beredning af fasta eller särskilda Utskott, bildade genom lika många ledamöter från hvardera af representationens begge afdelningar. Men derjemte har ifrågavarande föreskrift sin kanske största och viktigaste anledning deruti, att man velat såsom en af hörnstenarne för den nya byggnaden uppställa den grundsatsen att Kamrarne skulle hafva absolut likhet i rättigheter och befogenhet — en grundsats, som äfven finnes positivt uttryckt i 49 § Regeringsformen, hvilken paragraf blef ändrad i sammanhang med den nya Riksdags-ordningens antagande, och hvori det heter, att "Kamrarne ega i alla frågor lika behörighet och myndighet". Det är i min tanke ett stort formelt fel af motionären att han föreslagit en ändring i Riksdags-ordningen, hvarigenom denna lika behörighet och myndighet på ett betänkligt sätt rubbas, utan att på samma gång framlägga förslag till förändring af nyss citerade paragraf i Regeringsformen; och anser jag dessutom denna stora grundsats om Kamrarnes fullkomliga likställighet så vigtig och betydelsefull, att jag för min del aldrig vill bidraga till någon förändring i detta hänseende, hvilket dock med motionen åsyftas, eller åtminstone af dess antagande skulle blifva en följd.

Motionären har äfven åberopat exempel från andra länder, der tvåkammarsystemet är antaget; men i de flesta af dessa länder är dock, som bekant, detta system så väsendtligt olika med vårt, att föga mer än namnet lärer kunna sägas vara för dem gemensamt. Eller skulle väl någon jämförelse mellan vår Första Kammare och Öfverhuset i England, Senaten i Frankrike eller Pärskamrar och Herrehuset annorstädes, skäligen kunna ega rum? åtminstone skulle denna blifva i högsta mätto ofullständig. Det är fullkomligt i sin ordning, att dessa representantförsamlingar, hvilka ega ett alldeles olika ursprung och tillhöra ett helt annat system än vårt, blifvit hänvisade till en mera passiv rol, så att de kunna betraktas nästan såsom ett slags politiska kassationsdomstolar, men detta eger ingen likhet med våra förhållanden. Hos oss utgår Första Kammaren från folket och utgör ett uttryck af dess förtroende lika så väl som den Andra; ja, man skulle till och med kunna säga, att dess rötter tränga ännu djupare ned i samhället än Andra Kammarens, ty den väljes af landstingen, hvilkas tillkomst grundar sig på en ännu längre utsträckt valrätt än den, hvarigenom Andra Kammaren tillsättes. Det är derföre icke blott fullt befogadt, utan äfven för vidmagthållande af vårt statsskick af yttersta vikt, att den Första Kammarens fullkomliga likställighet med den andra respekteras och att dess myndighet icke på något sätt undergräfvos, hvarken i afseende på dess politiska rättigheter, eller i fråga om den moraliska vikt, som dess beslut böra ega för allmänna tänkesättet i landet.

Ehuruväl mycket kunde vara att tillägga, vill jag för närvarande icke fortsätta granskningen af motionen, utan har endast velat antyda detta, i den förhoppning att Konstitutions-Utskottet — dit detta mitt yttrande torde få åtfölja remissen — väl skall besinna sig, innan det företager sig att föreslå en rubbning i en af hufvudgrunderna för vårt närvarande samhällsskick.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen blef hänvisad till Konstitutions-Utskottet, till hvilket jemväl skulle öfverlemnas de yttranden i ämnet, som nu afgifvits.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1868 församlade Revisorers berättelse angående förvaltningen år 1866 af de under Kommers-kollegium ställda fonder och medel.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades:

Herr *Hierta*, på grund af sjukdom; som med läkarebetyg vore styrkt, från och med i dag under åtta dagar;

Herr *Wallén*, från den 27 i denna månad under 14 dagar; och
Herr *Hedenberg*, från den 1 till och med den 15 Mars.

§ 6.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser N:is 2 och 3.

§ 7.

Bordlades för första gången nu inkomna:

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden:

N:o 1, angående af Herrar *Treffenberg*, *Wallén* och *Falkman* väckta motioner om ändring i 23 § Riksdags-ordningen; och

N:o 2, angående af Herr *G. Bjerkander* väckt motion om förtydligande af Riksdags-ordningens 23 §;

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 25, angående anslag för år 1869 till fästningsbyggnadsarbeten vid *Carlsborg* samt å *Vestra Hästholmen*;

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om *Sala silfververks ränteersättningsfond* för år 1867;

N:o 27, i anledning af väckt motion, angående befrielse för så kallade hästhemman från utgörande af dagsverken till boställsinnehafvare vid *Skånska dragonregementet*; och

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upphörande af det till handels- och sjöfartsfonden å Riks-statens *Sjette Hufvudtitel* uppförda förslagsanslag m. m.

Banko-Utskottets Memorial:

N:o 2, angående verkställd undersökning och granskning af Riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning;

N:o 3, angående afskrifning af åtskilliga lån och öfverräntor utur Diskontkontorets räkenskaper; och

N:o 4, i fråga om afskrifning af åtskilliga vid Lånekontoret i Göteborg upptagna diskontlån, äfvensom af derstädes balanserade räntor å dylika lån.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag rörande de vid detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Thorsdagen den 25 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Vid det riksdagsmannaval, som, med anledning af Herr Matts Pehrsons fränfalle, den 16 i denna månad blifvit anställdt inom Sjuhundra och Lyhundra häraders, jemte Frötuna och Länna samt Bro och Wätö skeppslagers domsaga af Stockholms län, hade till ledamot af denna Kammare för nämnda domsaga blifvit utsedd förre Riksdagsfullmäktigen *Gustaf Larsson* i Stensta, hvilken nu företedde pollet för inträde i Kammaren, helsades af Herr Talmannen och intog derefter sin plats bland Kammarens ledamöter.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 23 och 24;

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 5) Utlåtanden N:is 1—3 (i samlingen N:is 2—4);

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 1 och 2;

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 25—28; och